

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

242225

พฤติกรรมการมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพฟันของมารดาที่มีผลต่อภาวะฟันผุ
ในเด็กอายุ 5 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร เขต 2 จังหวัดมุกดาหาร
CHILD DENTAL CARE BEHAVIOR OF MOTHER INFLUENCING
DENTAL CARIES OF 5 YEAR CHILDREN IN PRIMARY
SCHOOL, KALASIN EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2, KALASIN PROVINCE

กฤษณ์ วงศ์ศิริ

งานวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของงานศึกษาตามหลักสูตรวิทยาศาสตรบัณฑิต
คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ตุลาคม 2553
วิทยานิพนธ์นี้เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

พฤติกรรมความช่วยเหลือทันตสุขภาพบุตรของมารดาที่มีผลต่อภาวะฟันผุ
ในเด็กอายุ 5 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จังหวัดกาฬสินธุ์

**CHILD DENTAL CARE BEHAVIOR OF MOTHER INFLUENCING
DENTAL CARIES OF 5 YEAR CHILDREN IN PRIMARY
SCHOOL, KALASIN EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 3, KALASIN PROVINCE**

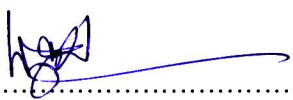

สายรุ้ง วงศ์ศิริ

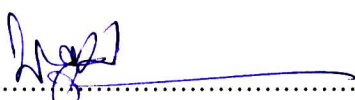
งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต
คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
ตุลาคม 2553
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

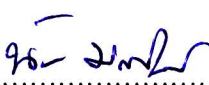
อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณางานนิพนธ์
ของ สายรุ่ง วงศ์ศิริ ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
สาขารณศาสตรมหาบัณฑิต ของคณะสาขารณศาสตร มหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์)

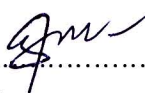
คณะกรรมการสอบงานนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณบุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์)

..... กรรมการ
(ดร.นิภา มหารัชพงศ์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุวดี รอดจากภัย)

คณะสาขารณศาสตร อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตาม
หลักสูตรสาขารณศาสตรมหาบัณฑิต ของคณะสาขารณศาสตร มหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะสาขารณศาสตร
(รองศาสตราจารย์ ดร.วสุธร ดันวัฒนกุล)
วันที่...1...เดือน...กุมภาพันธ์.....พ.ศ. 2553

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ศาสตราจารย์บุญธรรม กิจปรีดา
บริสุทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่
ด้วยดีเสมอมา ผู้ศึกษารู้สึกซาบซึ้งเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ ทนตแพทย์วัฒนกุล บุญเพิ่ม ทนตแพทย์วิเศษ สุนทราทรพิพัฒน์ และ
ทนตแพทย์หญิงปิยพร ศิริสุวรรณ กลุ่มงานทันตกรรม โรงพยาบาลกาฬสินธุ์ อำเภอเมือง
จังหวัดกาฬสินธุ์ ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบ รวมทั้งให้คำแนะนำแก้ไขเครื่องมือ
ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนี้ ต้องขอขอบพระคุณผู้บริหาร และคณะครูอนามัยทุกท่าน ที่ให้
ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของงานนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอมอบเป็นกตัญญูทดแทนแด่
บุพการี บุรพจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่านทั้งในอดีตและปัจจุบัน ที่ทำให้ข้าพเจ้าเป็นผู้มีการศึกษา
และประสบความสำเร็จมาจนตราบนับวัน

สายรุ้ง วงศ์ศิริ

ตุลาคม 2553

52920877: ศ.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)

คำสำคัญ : การดูแลทันตสุขภาพ/ ดัชนีฟันผุ/ เด็กก่อนวัยเรียน/การช่วยดูแลทันตสุขภาพของมารดา

สายรุ้ง วงศ์ศิริ: พฤติกรรมการช่วยดูแลทันตสุขภาพบุตรของมารดาที่มีผลต่อภาวะฟันผุ
เด็กอายุ 5 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 จังหวัด

กาฬสินธุ์ (CHILD DENTAL CARE BEHAVIOR OF MOTHER INFLUENCING DENTAL
CARIES OF 5 YEAR CHILDREN IN PRIMARY SCHOOL, KALASIN EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3, KALASIN PROVINCE)

อาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์: บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ค.ม., 94 หน้า ปี พ.ศ. 2553

เด็กก่อนวัยเรียนจำนวนมากมีฟันน้ำนมผุ ทำให้มีผลต่อสุขภาพและพัฒนาการ เด็กวัยนี้ยัง
ช่วยเหลือตัวเองได้ไม่มากนัก มารดาต้องให้การดูแล ฉะนั้น จึงสนใจศึกษาผลของพฤติกรรมการ
ช่วยดูแลทันตสุขภาพบุตรของมารดาที่มีต่อภาวะฟันผุของเด็กก่อนวัยเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็น
นักเรียนอนุบาล 1 อายุ 5 ปี โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3
จำนวน 358 คน ซึ่งสุ่มแบบหลายขั้นตอน ข้อมูลเก็บด้วยการตรวจภาวะฟันผุ และสัมภาษณ์มารดา
ระหว่างวันที่ 23 พฤษภาคม ถึง วันที่ 12 มิถุนายน 2553 และวิเคราะห์ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน ไคสแควร์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบลอจิสติก ผลการศึกษาพบว่า

มารดาร้อยละ 90.8 เช็ดเหงือก ถูฟัน กระพุ่มแก้ม และเริ่มช่วยแปรงฟันบุตรตั้งแต่อายุ 24
เดือน มีการเลี้ยงบุตรด้วยนมขวดร้อยละ 82.4 ปลอมให้บุตรหลับคาขวดนมร้อยละ 65.4 ดื่มนมมี
ดื่กร้อยละ 33.2 ให้เลิกดื่มนมขวดอายุต่ำกว่า 12 เดือนร้อยละ 26.8 ให้รับประทานขนมร้อยละ 85.2
ดื่มน้ำอัดลมร้อยละ 77.7 ไม่บอกให้บุตรทำความสะอาดช่องปากหลังดื่มน้ำอัดลมร้อยละ 65.1 ส่วน
การควบคุมการแปรงฟันของบุตร การตรวจความสะอาดช่องปากหลังบุตรแปรงฟัน และการตรวจฟันให้
บุตรมารดามีการปฏิบัติน้อย

นักเรียนมีภาวะฟันผุร้อยละ 78.5 เฉลี่ยฟันผุคนละ 5.24 ซี่ โดยนักเรียนหญิงมีฟันผุ
มากกว่านักเรียนชาย และนักเรียนในเขตเทศบาล มีฟันผุมากกว่านักเรียนนอกเขตเทศบาล อายุ
มารดา(X_1) และมารดาอนุญาตให้บุตรรับประทานลูกอม(X_2) ร่วมกันมีผลต่อภาวะฟันผุของเด็กอายุ
5 ปี (Y) ทำนายได้ร้อยละ 78.5 โดยการให้บุตรรับประทานลูกอมมีผลมากกว่าอายุมารดา ดังสมการ

$$\ln\left(\frac{Y}{1-Y}\right) = 1.38 - 0.25X_1 + 1.29X_2$$

ดังนั้น จึงควรแนะนำให้มารดาดูแลการรับประทานขนมหวาน ควบคุม ดูแลการแปรง
ฟันให้บุตรเป็นประจำ

242225

52920877 : M.P.H. (PUBLIC HEALTH)

KEYWORD: DENTAL CARE/ DENTAL CARIES INDEX/ CHILDREN/ ORAL HEALTH
CARE TO HELP WITH MOTHER

SAIRUNG WONGSIRI: CHILD DENTAL CARE BEHAVIOR OF MOTHER
INFLUENCING DENTAL CARIES OF 5 YEAR CHILDREN IN PRIMARY SCHOOL,
KALASIN EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3, KALASIN PROVINCE.

ADVISOR: BOONTHAM KIJPREDARBORISUTHI, M.ED., 94 P., 2010.

The most of preschool children had dental caries which were affecting their health and development. These children can not take good care themselves, so mothers have to take care. This study aimed to describe the effect that child dental care behaviors of mother had on dental caries of 5 year children. The sample was 358 kindergarten pupils in primary school from Kalasin Educational Service Area Office 3, who were random by multi-stage sampling. Data were collected by dental caries examination and interviewing their mothers during May 23 to June 12, 2010. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, chi-square test and logistic multiple regression analysis. The results showed that:

Most mothers (90.8 percent) help wiping their children's gums, tongue, and cheek and they begin helping brush teeth of children from the age of 24 months. Mothers (82.4 percent) fed their children with bottled milk, 65.4 percent left their children asleep with milk bottle and 33.2 percent fed them with late night milk. About one fourth of mothers (26.8 percent) stopped feeding bottled milk when their children were less than 12 months old. Mothers let their children eat candies (85.2 percent) drink soft drinks (77.7 percent) and do not tell the child to clean the mouth after drinking soft drinks (65.1 percent). The control of children was tooth brushing, repeat examination after children clean the brush and rechecking of mothers was less practiced.

The number of pupils with dental caries was 78.5 percent and caries index was 5.24 teeth per person. The girl pupils with caries index were more than boy pupils, and pupils in the municipality were more than pupils outside the municipality. Maternal age (X_1) and child eating candy (X_2) were factors affecting dental caries of children aged 5 year (Y) as shown in this equation:

$$\ln\left(\frac{Y}{1-Y}\right) = 1.38 - 0.25X_1 + 1.29X_2$$

242225^a

This equation can predicted correctly 78.5 percent. Therefore dental personnel should recommend that mothers should take care to eat sweets and supervise children brushing teeth regularly.

สารบัญ

	หน้า
ประกาศคุณูปการ.....	ก
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
สมมติฐานของการศึกษา.....	4
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
ขอบเขตของการศึกษา.....	6
ข้อจำกัดของการศึกษา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับฟันและโรคฟันผุในเด็กก่อนวัยเรียน.....	8
ภาวะฟันผุ.....	11
ปัจจัยที่ทำให้เกิดฟันผุ.....	14
การดูแลและป้องกันการเกิดฟันผุ.....	18
บทบาทของมารดาในการป้องกันฟันผุให้บุตร.....	22
แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	29
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	31
3 วิธีดำเนินการศึกษา	
รูปแบบการศึกษา.....	34
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	34

สารบัญ (ต่อ)

หน้า

3	วิธีดำเนินการศึกษา (ต่อ)	
	เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล.....	37
	การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	39
	การวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
	การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง.....	40
4	ผลการศึกษา	
	ข้อมูลทั่วไป.....	41
	พฤติกรรมความช่วยเหลือทันตสุขภาพบุตรของมารดา.....	46
	การเลี้ยงลูกด้วยนมขวด.....	54
	การอนุญาตให้บุตรรับประทานขนมและน้ำอัดลม.....	58
	ภาวะฟันผุ.....	62
	ดัชนีฟันผุ.....	62
	พฤติกรรมความช่วยเหลือทันตสุขภาพ.....	63
5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
	สรุปผลการศึกษา.....	72
	อภิปรายผลการศึกษา.....	76
	ข้อเสนอแนะ.....	80
	บรรณานุกรม.....	81
	ภาคผนวก.....	86
	ประวัติย่อของผู้ศึกษา.....	94

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามอายุมารดา.....	42
2	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามระดับการศึกษามารดา.....	42
3	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามอาชีพมารดา.....	43
4	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามรายได้มารดา.....	43
5	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามอาชีพบิดา.....	44
6	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามรายได้บิดา.....	44
7	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามจำนวนบุตร.....	45
8	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามลำดับบุตรที่ได้รับการตรวจฟัน.....	45
9	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามเพศของบุตร.....	46
10	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามเขตพื้นที่ตั้งของโรงเรียน.....	46
11	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามเวลาทำความสะอาดช่องปากบุตร.....	47
12	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการมอบหมายบุคคลทำความสะอาด ช่องปากแทน.....	47
13	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามอายุของบุตรที่เริ่มช่วยแปรงฟัน.....	48
14	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามเวลาที่มารดาเริ่มช่วยแปรงฟันให้บุตร	48
15	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามวิธีการแปรงฟัน.....	49
16	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการใส่ยาสีฟัน.....	49
17	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามประเภทของยาสีฟันผสมฟลูออไรด์....	50
18	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามอายุของบุตรที่เริ่มฝึกแปรงฟัน.....	50
19	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการควบคุมกำกับการแปรงฟันบุตร.....	51
20	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการตรวจฟันซ้ำหลังบุตรแปรงฟัน.....	51
21	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการชื่นชมหรือโอบกอดบุตรเมื่อบุตร ทำความสะอาดฟันตามคำแนะนำ.....	52
22	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการเปลี่ยนแปลงสีฟันเมื่อ ครบ 3 เดือนหรือเมื่อขนแปรงสีฟันบาน.....	52
23	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ในการแปรงฟัน.....	53

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
24	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการชักชวนและเป็นแบบอย่าง ในการแปร่งฟันแก้มบุตร..... 53
25	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามความถี่ในการช่วยตรวจฟันบุตร..... 54
26	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการปฏิบัติของมารดาเมื่อตรวจพบ ฟันผุของบุตร..... 54
27	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามอายุของบุตรที่เริ่มดูคนมขวด..... 55
28	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการปฏิบัติของมารดา เมื่อบุตรดูคนมขวด..... 55
29	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการปล่อยให้บุตรหลับคาขวดนม..... 56
30	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการปฏิบัติของมารดาเมื่อ บุตรหลับคาขวดนม..... 56
31	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามความถี่ในการดื่มนมม็อคคิกของบุตร..... 57
32	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามอายุของบุตรที่เลิกดื่มนมขวด..... 57
33	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามจำนวนครั้งต่อวันที่มารดา อนุญาตให้บุตรรับประทานนม..... 58
34	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามชนิดของนมที่บุตรรับประทานบ่อย.... 59
35	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามเวลาที่มารดาอนุญาตให้บุตร รับประทานนม..... 59
36	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการปฏิบัติของมารดาหลังบุตร รับประทานนม..... 60
37	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามจำนวนครั้งต่อวันที่มารดาอนุญาต ให้บุตรดื่มน้ำอัดลม..... 60
38	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามเวลาที่มารดาอนุญาต ให้บุตรดื่มน้ำอัดลม..... 61
39	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามการปฏิบัติของมารดาหลังบุตร ดื่มน้ำอัดลม..... 61

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
40	จำนวนและร้อยละของมารดาจำแนกตามภาวะพินสุ.....	62
41	จำนวน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีพินสุจำแนกตามเขตที่ตั้งโรงเรียน.....	63
42	ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรข้อมูลทั่วไปกับภาวะพินสุ.....	64
43	ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการช่วยเหลือทันตสุขภาพบุตรของมารดา กับภาวะพินสุ.....	66
44	ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการช่วยเหลือทันตสุขภาพบุตรของมารดาที่มีผลต่อภาวะพินสุ.....	69

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดของการศึกษา.....	5
2 แผนผังการสุมตัวอย่าง.....	37